

**O‘ZBEKISTONDA TA’LIM TIZIMINING IMKONIYATLARI
VA UNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI**

Y.K.Xasanova - Turizm kafedrası assistenti
Samarqand iqtisodiyot va servis instituti

Annotatsiya: *Ushbu maqolada O‘zbekiston Respublikasida ta’lim tizimining mavjud imkoniyatlari, rivojlanish yo‘nalishlari va istiqbollari ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilinadi. Ta’lim xizmatlarining ommabopligini oshirish, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etish, raqamli ta’limni rivojlantirish, xalqaro hamkorlikni kengaytirish hamda malakali kadrlar tayyorlash masalalariga alohida e’tibor qaratiladi. Shuningdek, ta’lim sifatini oshirishga to‘sqinlik qilayotgan muammolar aniqlanib, ularni bartaraf etish bo‘yicha takliflar ishlab chiqiladi.*

Kalit so‘zlar: *ta’lim tizimi, O‘zbekiston, ta’lim sifati, inson kapitali, raqamli ta’lim, innovatsiya, oliy ta’lim, kasbiy ta’lim, xalqaro hamkorlik, barqaror rivojlanish.*

Kirish

Ta’lim har qanday mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotini belgilovchi muhim omillardan biridir. Zamonaviy dunyoda davlatlarning raqobatbardoshligi tabiiy resurslar yoki ishlab chiqarish quvvatlari bilangina emas, balki aholining bilim darajasi, kasbiy malakasi, ijodiy salohiyati va innovatsion fikrlashi bilan ham belgilanadi. Shu sababli ta’lim tizimini takomillashtirish, ta’lim xizmatlaridan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirish va ta’lim sifatini oshirish O‘zbekiston uchun strategik ahamiyatga ega.

O‘zbekistonda so‘nggi yillarda maktabgacha ta’lim, umumiy o‘rta ta’lim, professional ta’lim va oliy ta’lim tizimlarini rivojlantirishga katta e’tibor

qaratilmoqda. Yangi ta'lim muassasalarini tashkil etish, zamonaviy o'quv dasturlarini joriy qilish, pedagoglar malakasini oshirish va axborot texnologiyalaridan foydalanish ta'lim sohasidagi muhim yo'nalishlar hisoblanadi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-oktabrdagi PF-5847-son Farmoni bilan tasdiqlangan Oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi oliy ta'limni modernizatsiya qilish, ta'lim sifatini oshirish, ilm-fan va ishlab chiqarish integratsiyasini kuchaytirishga qaratilgan muhim strategik hujjatlardan biridir. Shuningdek, 2020-yil 23-sentabrda qabul qilingan "Ta'lim to'g'risida"gi O'RQ-637-son Qonun ta'lim sohasidagi munosabatlarni tartibga soluvchi asosiy huquqiy hujjatlardan hisoblanadi.

Maqolaning maqsadi O'zbekistonda ta'lim tizimining mavjud imkoniyatlarini tahlil qilish, rivojlanish istiqbollari aniqlash hamda ta'lim sifatini oshirishga qaratilgan ilmiy-amaliy takliflarni ishlab chiqishdan iborat.

O'zbekiston ta'lim tizimi keng qamrovli rivojlanish imkoniyatlariga ega. Mamlakatda yoshlar ulushining yuqoriligi, ta'limga bo'lgan ijtimoiy talabning ortishi, raqamli texnologiyalarning rivojlanishi va xalqaro hamkorlikning kengayishi ushbu imkoniyatlarning muhim manbalari hisoblanadi. Ta'lim xizmatlarining ommabopligini oshirish imkoniyati mavjud. Ta'lim muassasalari tarmog'ining kengayishi, davlat va nodavlat ta'lim tashkilotlarining faoliyati hamda turli ta'lim shakllarining rivojlanishi fuqarolarning bilim olish imkoniyatlarini kengaytiradi zamonaviy ta'lim texnologiyalarini joriy etish katta imkoniyatlar yaratadi. Elektron darsliklar, masofaviy ta'lim platformalari, virtual laboratoriyalar va sun'iy intellekt vositalari o'quv jarayonining samaradorligini oshirishi mumkin.

Ta'lim tizimining asosiy vazifasi faqat bilim berishdan iborat emas. Uning muhim maqsadi mustaqil fikrlaydigan, muammolarni hal qila oladigan, zamonaviy texnologiyalardan foydalana oladigan va jamiyat rivojiga hissa qo'shadigan shaxslarni tarbiyalashdir. Shu nuqtayi nazardan, O'zbekistonda

ta'lim sifatini oshirish uchun o'quv dasturlarini takomillashtirish, pedagoglarning kasbiy salohiyatini rivojlantirish va ta'lim natijalarini baholash tizimini yaxshilash muhimdir.

Avvalo, ta'lim dasturlari nazariy bilimlar bilan bir qatorda amaliy ko'nikmalarni ham shakllantirishi kerak. O'quvchilar va talabalarni muammoli vaziyatlarni tahlil qilish, mustaqil izlanish, jamoada ishlash va ijodiy yechimlar ishlab chiqishga yo'naltirish zarur. Bu yondashuv yoshlarning kelajakdagi kasbiy faoliyatga tayyorligini oshiradi. Ikkinchidan, pedagoglarning malakasini oshirishga alohida e'tibor berish lozim. O'qituvchilarning zamonaviy pedagogik metodlar, raqamli texnologiyalar va xorijiy tillarni o'zlashtirishi ta'lim jarayonining sifatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Malaka oshirish tizimi amaliy mashg'ulotlar, tajriba almashish va kasbiy rivojlanishni muntazam qo'llab-quvvatlashga asoslanishi maqsadga muvofiq. Uchinchidan, ta'lim sifatini baholashda faqat imtihon natijalariga tayanish yetarli emas. O'quvchilarning bilimlarni amaliyotda qo'llash qobiliyati, bitiruvchilarning bandligi, talabalar qoniqishi va ish beruvchilarning fikrlari ham hisobga olinishi kerak. Inson kapitalini rivojlantirish nuqtayi nazaridan ta'limga kiritilgan mablag'lar uzoq muddatli investitsiya hisoblanadi. Chunki bilimli va malakali aholi mehnat unumdorligining oshishi, yangi texnologiyalarning o'zlashtirilishi, tadbirkorlikning rivojlanishi va iqtisodiy o'sish uchun zarur shart-sharoitlarni yaratadi.

O'zbekistonda raqamli ta'limni rivojlantirish orqali ta'lim resurslaridan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirish, ta'lim muassasalari boshqaruvini takomillashtirish va o'quv jarayonini individuallashtirish mumkin. Masalan, elektron ta'lim platformalari orqali o'quvchilar dars materiallarini mustaqil o'rganishi, topshiriqlarni bajarishi va o'z bilimlarini baholashi mumkin. O'qituvchilar esa o'quvchilarning o'zlashtirish darajasini tahlil qilib, qo'shimcha yordamga muhtoj bo'lganlarni aniqlash imkoniyatiga ega bo'ladi.

Sun'iy intellekt vositalari ham ta'lim jarayonida muhim imkoniyatlarni yaratadi. Ular o'quv materiallarini moslashtirish, axborot izlash, til o'rganish va murakkab mavzularni tushuntirishda yordam berishi mumkin. Biroq bunday texnologiyalardan foydalanishda axborotning ishonchliligi, akademik halollik va shaxsiy ma'lumotlar xavfsizligini ta'minlash zarur.

Ta'lim tizimida yaratilayotgan imkoniyatlarga qaramay, uning samaradorligini oshirish uchun ayrim muammolarni hal etish zarur.

-muammo — hududlar o'rtasidagi ta'lim imkoniyatlarining farqlanishidir. Ayrim hududlarda zamonaviy laboratoriyalar, malakali pedagoglar va raqamli resurslardan foydalanish imkoniyatlari cheklangan bo'lishi mumkin. Buni bartaraf etish uchun ta'lim infratuzilmasini hududiy ehtiyojlar asosida rivojlantirish va resurslarni adolatli taqsimlash lozim.

-muammo — ta'lim mazmuni va mehnat bozori talablari o'rtasidagi nomuvofiqlik. Ayrim kasblar bo'yicha nazariy bilimlar yetarli bo'lsa-da, amaliy ko'nikmalarni shakllantirishga ko'proq e'tibor qaratish talab etiladi. Shu sababli ta'lim muassasalari va ish beruvchilar o'rtasidagi hamkorlikni mustahkamlash, amaliyot dasturlarini kengaytirish hamda kasbiy ta'limni mehnat bozori ehtiyojlariga moslashtirish zarur.

muammo — ta'lim sifatini baholash va monitoring qilish mexanizmlarini takomillashtirish ehtiyojidir. Ta'lim muassasalarining faoliyati aniq ko'rsatkichlar asosida baholanishi, natijalar muntazam tahlil qilinishi va aniqlangan kamchiliklarni bartaraf etish choralari ishlab chiqilishi lozim.

- muammo — ta'lim olish imkoniyatlaridagi ijtimoiy tafovutlar. Kam ta'minlangan oilalar farzandlari, nogironligi bo'lgan shaxslar va olis hududlarda yashovchi yoshlar uchun qo'shimcha qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini rivojlantirish zarur. Grantlar, stipendiyalar, inklyuziv ta'lim sharoitlari va moslashuvchan ta'lim shakllari bu borada muhim vositalar hisoblanadi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, O'zbekistonda ta'lim tizimi mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi, inson kapitalini mustahkamlash va xalqaro raqobatbardoshligini oshirish uchun keng imkoniyatlarga ega. Ta'lim muassasalari tarmog'ining rivojlanishi, oliy ta'lim bilan qamrovning kengayishi, raqamli texnologiyalarning joriy etilishi va xalqaro hamkorlikning rivojlanishi ushbu imkoniyatlarning asosiy omillari hisoblanadi. Biroq ta'lim xizmatlarining kengayishi o'z-o'zidan yuqori sifatni kafolatlamaydi. Buning uchun pedagoglar salohiyatini oshirish, ta'lim mazmunini mehnat bozori talablariga moslashtirish, hududlar o'rtasidagi tafovutlarni kamaytirish va ta'lim sifatini muntazam baholab borish zarur. Ta'lim tizimini rivojlantirishga kompleks yondashish orqali yoshlarning bilim olishi, kasb egallashi va o'z salohiyatini ro'yobga chiqarishi uchun qulay sharoitlar yaratish mumkin. Natijada ta'lim nafaqat shaxsiy rivojlanish vositasi, balki mamlakatning barqaror iqtisodiy o'sishi, innovatsion taraqqiyoti va ijtimoiy farovonligini ta'minlovchi muhim strategik omilga aylanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi. O'zbekistonda 215 ta oliy ta'lim tashkilotlari faoliyat yuritmoqda. 2025/2026-o'quv yili bo'yicha statistik ma'lumotlar. <https://stat.uz/>
2. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. 2020-yil 23-sentabr, O'RQ-637-son. <https://lex.uz/>
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-oktabrdagi PF-5847-son Farmoni. O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida. <https://lex.uz/>
4. UNESCO. Education 2030: Incheon Declaration and Framework for Action. Paris, 2016.
5. World Bank. World Development Report 2018: Learning to Realize Education's Promise. Washington, DC, 2018.